

Dizi Dizi Gezegen

Gökyüzü ve gök olayları, varoluşundan bu yana insanın ilgisini çekmiş. Bunda, gök cisimlerinin ulaşılmaz uzaklıklarda olmalarının büyük payı var. En çok da gezegenler ilgisini çekmiş insanın. Bu, yıldızlar gibi yerlerinde hareketsiz durmayışlarından kaynaklanıyor olsa gerek. Gezegenlerin hareketinin Dünya ve insanlar üzerinde etkilerinin olabileceği bile düşünülmüş. Günümüzde, pek çok gök olayının nasıl oluştuğunu iyi biliyoruz. Gezegenlerin, üzerimizde herhangi bir etkiye sahip olmadığını da. Ancak, bazı ender gerçekleşen gök olayları, ilgimizi çekiyor. Bunlardan biri 5 Mayıs'ta gerçekleşecek. Altı gezegen, Güneş ve Ay neredeyse aynı doğrultuya gelecekler.

Gezegenlerin yörünge düzlemlerinin birbirine yakın olması nedeniyle iki ya da daha fazla gezegen, sık sık gökyüzünde buluşur. Bu tür buluşmalar, genellikle bilimsel değer taşımaya da amatör gökbilimcilerin en çok gözledikleri gök olayları arasındadır. Aslında bu, gerçek bir buluşma değildir. Bakış açımızdan dolayı, hemen hemen arka arkaya duran gezegenleri yan yana duruyor gibi görürüz. Bu yıldızlar için de geçerlidir. Örneğin, Büyük Ayı Takımyıldızı'nı hepimiz tanırız. Bir ayıdan çok yedi yıldızın oluşturduğu dev bir tavaya benzer. Bu yıldızlar bize aynı uzaklıkta ve yakın parlaklıkta görünseler de, gerçekte bize çok farklı uzaklıklarda ve parlaklıklardadır.

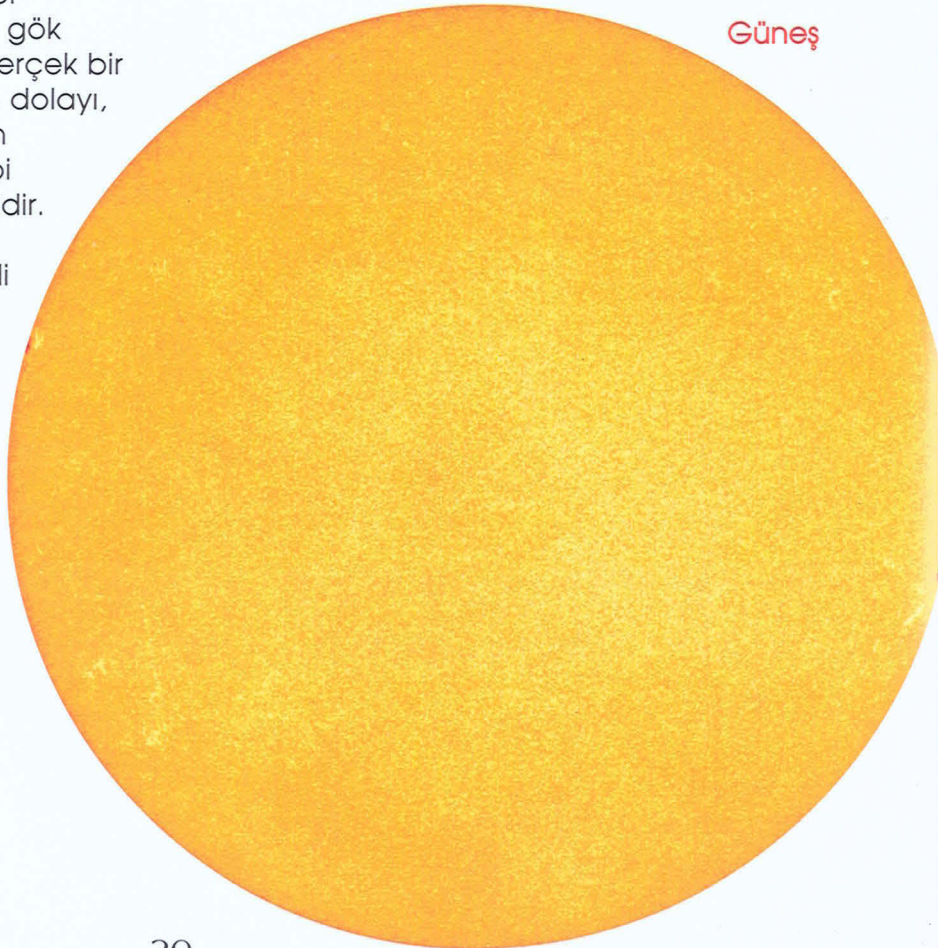
5 Mayıs'ın özelliği, Güneş sistemindeki dokuz gezegenden altısının bir doğrultuya gelmesi. Bu sayıda gezegenin dizilmesi öyle pek sık rastlanan bir gök olayı değil.

Dünya

Ay

Güneş

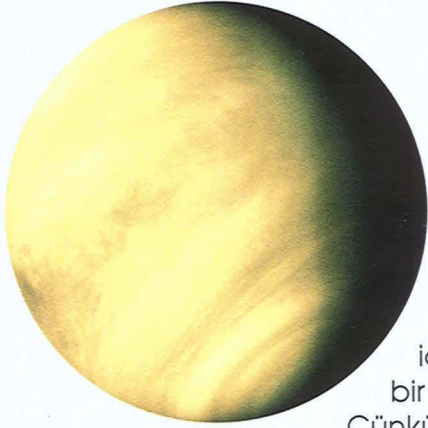
5 Mayıs'ta, gezegenler Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Jüpiter ve Satürn, Güneş'le birlikte, hemen hemen aynı doğrultuda olacaklar. Bunun yanı sıra, Ay da Güneş ve Dünya arasında olacak. Yani, o da gezegenlere katılacak. Bu tür dizilmelere pek sık rastlanmıyor. Böyle bir dizilim en son 1982 yılında gerçekleşmişti.

Bu gök olayında, Dünya Güneş'in bir tarafında, öteki gezegenlerse diğer tarafında bulunacak.

Mars

Venüs

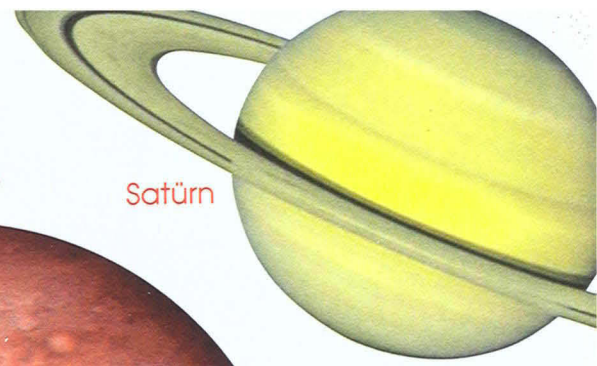
Merkür

Jüpiter

Satürn

Bu tür bir dizilmenin Dünya üzerinde etkisi o kadar az ki, bunu verilere bakarak biz de anlayabiliriz. Dünya üzerinde etkisi en fazla olan gökcismi yakınlığı nedeniyle Ay'dır. Ondan sonra da büyüklüğü nedeniyle Güneş. Ay'ın etkisini gel-git

olaylarında belirgin bir biçimde görürüz. Gel-gitler sırasında, denizler yükselir. Ayrıca Ay, büyüklüğü ve yakınlığı sayesinde Dünya'mızın dönüş eksenini hep aynı eğimde tutar. Bu da mevsimlerin düzenli olmasını sağlar, gezegenimizin ikide bir buzullarla kaplanmasını önler.

Öteki gezegenlerin Dünya üzerinde ne etki yaptığını anlamak için, bu etkileri Ay'ınkiyle karşılaştırabiliriz. Buna göre, Merkür'ün gel-git etkisi Ay'ınkinin 10 milyonda üçü; Venüs'ünki 100 binde beşi; Mars'ınki milyonda biri; Jüpiter'inki milyonda altısı; Satürn'ünki, 10 milyonda ikisi olur. Üstelik bu değerler, gezegenler Dünya'ya en yakın olduklarındaki gel-git etkileri. 5 Mayıs'taysa gezegenler Güneş'in öteki tarafında bulunacaklar ve neredeyse Dünya'ya en uzak konumlarında olacaklar. Bu durumda, Jüpiter'in çekim etkisi, en yakın konumda olduğu zamana göre 4 kez, Venüs'ünkiyse yaklaşık 500 kez azdır.

Yukarıdaki karşılaştırmadan da anlayabileceğimiz gibi, 5 Mayıs'ta, gezegenlerin dizilmesi herhangi bir felakete yol açmayacak. Bu, sadece, Güneş sisteminin oluşumundan, 4,5 milyar yıldan bu yana gerçekleşen pek çok dizilmeden biri.

Alp Akoğlu